

Til
postmottak@kud.dep.no

Vår dato
30.09.2011
Deres dato

Vår referanse

Deres referanse

Vår saksbehandler
Torgeir Waterhouse

Høring på “Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett)”

IKT-Norge ønsker å takke for muligheten til å delta i høring på “Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett)”.

Innledningvis er det viktig for IKT-Norge å understreke at opphavsrettskrenkelser forekommer på mange områder. IKT-Norge er godt kjent med dette, eksempelvis fra programvareindustrien som årlig utsettes for betydelige tap som følge av ulovlig kopiering. Det er bra at regjeringen nå ser på mulighetene for å tilpasse lovverket til nye behov for håndhevingsverktøy. Videre er det også som følge av disruptive teknologiskifter, endret forbrukeradferd og ikke minst endrede forbrukerforventninger behov for ny tilnærming og nye forretningsmodeller m.v.; behov som nok er større enn og går langt utover håndhevingstiltakene som ligger i dette forslaget.

IKT-Norge ønsker også å benytte anledningen til å peke på at bruk av opphavsrettsbeskyttet materiale på internett er i rivende utvikling, og det er mange steiner som må snus mange ganger fremover. I England har statsminister David Cameron gjort det til et sentralt poeng å se på opphavsrett i relasjon til ny teknologi og konsekvensene av teknologiutvikling, gjennom blant annet rapporten “Digital Opportunity: A review of Intellectual Property and Growth”, hvor vi blant annet kan lese:

“In the five months we have had to compile the Review, we have sought never to lose sight of David Cameron’s “exam question”. Could it be true that laws designed more than three centuries ago with the express purpose of creating economic incentives for

innovation by protecting creators' rights are today obstructing innovation and economic growth?

*The short answer is: yes.*¹

Det er med en viss bekymring for konsekvensene for innovasjon og utvikling av internett som markedsarena at vi registrer fortsatt økt fokus på håndheving fremfor fokus på å tilpasse regulering, forvaltning og forretningsmodeller bedre til internett og digital tjenesteutvikling.

Departementet foreslår å:

- fjerne kravet om konsesjon for å samle og lagre sensitiv informasjon for rettighetshavere og/eller deres representanter. Det eneste kravet skal være å varsle Datatilsynet om innsamlingen og lagringen.
- utlevere sensitiv informasjon til rettighetshavere, med betydelig forsinket varsel til den som får sin identitet utlevert.
- innføre blokkering av netjtjenester.

I sum representerer disse foreslåtte tiltakene betydelige endringer og inngrep i forhold til dagens praksis når det gjelder blant annet behandling av personopplysninger, logging av internettbruk, behandling av personopplysninger, utlevering av identitet og sensur.

IKT-Norge registrerer og finner det meget positivt at departementet av hensyn til muligheten til samfunnsdeltagelse, hensyn til familiemedlemmer og i tråd med FNs rapport om internett-tilgang og menneskerettigheter² ikke foreslår struping av nettet eller å kutte brukerens forbindelse.

Videre er det meget positivt at departementet er tydelig på at *“Internetttilbyderne er bare involvert i saken fordi de er i besittelse av den aktuelle informasjonen”* når det gjelder opphavsrettskrenkelser på internett. Dette er et klarsyn mange deltagere i den offentlige debatten om opphavsrettskrenkelser har manglet. Desverre tar ikke forslagene i høringsnotatet helt inn over seg denne forståelsen av internetttilbyderens rolle. Det er flere referanser til å saksøke internetttilbydere i høringsnotatet. IKT-Norge hadde sett frem til at departementet hadde søkt å finne løsninger hvor rettsprosesser og lignende ble kjørt uten at internetttilbydere ble gjort til part i saker om krenkelser de ikke er del av eller har interesser i.

Særordning for opphavsrett

IKT-Norge ønsker å kommentere det vi oppfatter som en særordning for opphavsmenn. Det er vanskelig å lese høringsforslaget annerledes, idet departementet foreslår en særordning hvor påståtte krenkelser av opphavsretten skal gi rettigheter som ikke er tilgjengelige for den påstått krenkede i andre saker. Betyr det også at departementet mener at påståtte

¹ Digital Opportunity A review of Intellectual Property and Growth, Ian Hargreaves, <http://www.ipo.gov.uk/ipreview-finalreport.pdf>

² Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right to freedom of opinion and expression, Frank La Rue, http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrcouncil/docs/17session/A.HRC.17.27_en.pdf

opphavsrettskrenkelser er viktigere enn andre krenkelser over internett - f.eks. systematisk mobbing og trakassering?

Det er i hovedsak to årsaker til at denne særbehandlingen er problematisk:

1. Det foreslås en særordning som kun skal gjelde opphavsrettskrenkelser. Dersom en først aksepterer premissene i forslaget om at krenkelsene må utløse tiltakene som skisseres er det vanskelig å se hvorfor dette kun skal gjelde ved opphavsrettskrenkelser. I vårt samfunn forekommer det krenkelser på flere områder der mennesker er i interaksjon, og naturlig nok også i de digitale delene av samfunnet. Dermed bør det ikke overraske noen at det er flere typer krenkelser som utføres ved hjelp av digitale verktøy, men de som utsettes for andre krenkelser enn opphavsrettslige blir gjennom dette forslaget diskriminert, i den forstand at det foreslås innført håndhevingsvirkemidler de ikke får tilgang til.
2. Gitt beskrivelsen over kan vi forvente et visst press for å innføre lignende eller tilstøtende løsninger for å håndtere andre typer krenkelser dersom åndsverksloven får "gå foran" og bane vei. Dersom det innføres tiltak for opphavsrett er det grunn til å anta at andre krenkelser søkes løst på tilsvarende vis, med høy risiko for mange modeller for håndtering og dermed risiko for betydelig kompleksitet og kostnadsøkning for alle parter.

IKT-Norge mener: *Det er bra at departementet søker effektive løsninger. Vi ser imidlertid at deler av forslaget er særdeles problematisk. Det er grunn til å stille spørsmål ved om det er riktig å sette krenkelser av opphavsrett over andre eventuelle krenkelser, og om økt fokus på håndheving av opphavsretten slik forslaget fremstår er hensiktsmessig.*

Overvåkning og behandling av sensitive data uten konsesjon

I kapittel "2.4.2 Registrering og annen behandling av IP-adresse" argumenterer departementet for at å fjerne kravet om konsesjon ikke innebærer manglende ivaretagelse av personvernet.

*"At det gjøres unntak fra konsesjonsplikten, vil ikke innebære at personvern hensyn i forbindelse med behandlingen ikke vil bli ivaretatt. For øvrig vil personopplysningsloven gjelde for behandling som omfattes av loven, og departementet foreslår at dette klargjøres i loven."*³

IKT-Norge mener det er oppsiktsvekkende at departementet sier at å fjerne krav om konsesjon ikke vil ha innvirkning for personvern. Det er grunn til å minne om at det ikke er tilfeldig at det er krav om konsesjon i dag. Dersom kravet om konsesjon bortfaller til fordel for en varslingsplikt

³ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 35, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

vil flere ti- eller hundretusen rettighetshavere på egenhånd kunne starte innsamling, registrering og behandling av IP-adresser. Dette er informasjon som i dag anses som så sensitiv at det er krav om konsesjon for å sikre at behandlingen av informasjon ivaretar personvernet. Det er verdt å merke seg at advokatene Eirik Djønnø og Hans Marius Graasvold, som blant annet representerer rettighetshavere, sier at forslaget om fjerne konsesjon er

“svært betenkelig, all den tid det er tale om opplysninger om mulig straffbare forhold som den registrerte har en tungtveiende interesse i blir behandlet på en forsvarlig måte og ikke spres på for mange hender. Det kaller på en konkret vurdering og fortsatt konsesjonsplikt”⁴

Videre peker de helt korrekt på:

“Når opphavsretten nå brytes mot grunnleggende personvern- og rettssikkerhetsprinsipper vil feilsteg kunne resultere i overgrep mot enkelt individer, og bidra til å redusere allmennhetens respekt for opphavsretten.”⁵

Det advokatene med klarsyn ser, er det samme som IKT-Norge konsekvent har hevdet i all debatt om dette temaet, at spørsmålet ikke er om

“rettighetshavere bør få det verktøyet de trenger, men innenfor hvilke rammer”⁶

Det kan synes som om departementet mener personvernet kan ivaretas gjennom at få rettighetshavere selv tar del i kartlegging, overvåkning og behandlingen av personopplysninger når det:

“legges til grunn at dette vil bli organisert gjennom felles representanter for rettighetshaverne slik at antallet som gjennomfører selve behandlingen er begrenset”⁷

I realiteten foreslår departementet at noen ti- eller hundretusen rettighetshavere i Norge skal kunne benytte adgangen til å samle, registrere og behandle IP-adresser uavhengig av hva departementet legger til grunn i sitatet over.

IKT-Norge kan ikke se at departementet har gjort noen kartlegging av hvor mange rettighetshavere som etter dette vil få anledning til å samle inn og behandle IP-adresser. Mangel på tallgrunnlag om eksakt hvor mange som etter forslaget vil få adgang til å samle inn IP-adresser kan skape usikkerhet om den totale inngripen. Likevel er det nok ikke urealistisk at det er snakk om noen ti- eller hundretusen rettighetshavere som vil få rett til å samle inn og registrere IP-adresser. Videre er det slik at for å kunne samle inn IP-adresser vil rettighetshaverne eller deres agenter i realiteten selv måtte ta aktiv del i, og eventuelt provosere

⁴ Dagens Næringsliv 28.09.2011

⁵ Dagens Næringsliv 28.09.2011

⁶ Dagens Næringsliv 28.09.2011

⁷ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelsers av opphavsrett m.m. på Internett, side 36, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

frem, både nedlasting og tilgjengeliggjøring av rettighetsbelagt materiale.

Det er grunn til å stille spørsmål ved hvilke konsekvenser det får for personvernet og rettssikkerheten med tanke på databehandlingen og kvaliteten på dataene dersom innsamling og registrering i praksis kan bli gjennomført av flere ti- eller hundretusen rettighetshavere enkeltvis. Videre er det en reell risiko for at flere av disse vil benytte seg av tjenester fra mer eller mindre seriøse internasjonale aktører som ikke vet om eller har interesse av å følge norsk lovgivning på området. Hvilke konsekvenser det kan ha er det grunn til å utrede grundig.

Krav om konsesjon vil i seg selv fungere oppdragende i den forstand at det ikke bare vil være å gå i gang med å samle inn IP-adresser basert på en plutselig innskytelse. Det er verdt å merke seg at i forliket på Stortinget om datalagringsdirektivet ble det gjort et poeng av blant annet kompetansekrav, taushetsplikt og tett oppfølging av de som skal jobbe med databasene. Nå foreslår departementet altså i realiteten at store deler av den norske befolkningen, over og under 18 år, skal kunne samle inn IP-adresser uten konsesjon.

IKT-Norge mener: *Med tanke på de pågående debattene om krav til konsesjon for ekomtilbydere for å kunne lagre IP-adresser i forbindelse med implementering av datalagringsdirektivet fremstår det som merkelig at departementet foreslår å fjerne konsesjonskrav for rettighetshavere. Dersom private aktører skal gis tilgang til å overvåke, samle, lagre og behandle IP-adresser, må dagens ordning med krav om konsesjon videreføres.*

Utlevering av identiteter til rettighetshavere

Forslaget omhandler utlevering av identitet på bredbåndsabonnenter, og det er bra at lovgiver nå søker å klargjøre på hvilke vilkår utlevering av identitet skal foregå. I forslaget legges det opp til utlevering basert på mistanke om at noen via abonnentens internettilknytning kan ha krenket opphavsretten, men uten at abonnenten er klar over at det skjer. Det er altså et forslag om utlevering av taushetsbelagt informasjon til en part i en mulig konflikt uten at den parten som får informasjon om seg selv utlevert får mulighet til kontradiksjon, i det hele tatt er informert om at saken finnes eller at informasjonen blir utlevert.

Departementet foreslår videre at abonnenten først skal varsles etter 30 dager, noe som begrunnes med behov for bevissikring. IKT-Norge mener imidlertid utgangspunktet burde være at abonnenten varsles umiddelbart, og at det eventuelt gis adgang til å gjøre unntak fra dette dersom spesielle vilkår er innfridd.

Det er uklart etter forslaget om, og eventuelt hvilke, begrensninger som ligger i omfanget av forslaget. Vil det for eksempel være mulig å få tilgang til identitet etter bruk av varslertjenester ved å hevde at informasjonen som er lekket og/eller brukt til varslingskrenker opphavsretten?

Det er ikke tilstrekkelig fokus på for eksempel kontradiksjon eller skyggeadvokat for å sikre rettsikkerheten til den påståtte krenkeren. Et alternativ kunne være at identitet utleveres til dommeren slik at det kan legges til rette for kontradiksjon uten at rettighetshaver gjøres kjent med abonnentens identitet.

For å sikre sporbarhet og plassere ansvaret for utleveringsavgjørelsen, sikre faste rutiner etc. bør prosedyren være at internettilbyderen utleverer informasjonen til beslutningsenheten (se eget avsnitt), og at dette tar seg av videre overlevering til rettighetshaveren. Dette underbygges også av at det ikke foreligger noen grunn til at internettilbyderen skal vite hvilken rettighetshaver som skal få utlevert informasjonen.

IKT-Norge mener: *Det er god grunn til å stille spørsmål ved om personvernet og rettssikkerheten vil være godt nok ivaretatt. Et viktig virkemiddel for å styrke rettssikkerheten utover departementets forslag vil være å sikre kontradiksjon, evt. skyggeadvokat, når rettighetshavere ønsker tilgang på identitet.*

Varsling til abonnent om utlevering av informasjon

“Etter departementets syn er det naturlig at det er internettilbyderen som sørger for en skriftlig underretning til abonnenten.”⁸

IKT-Norge er uenig i denne konklusjonen, og mener heller det er mye som taler for at beslutningsenheten som står bak en avgjørelse om utlevering også må ta ansvaret med å varsle brukeren.

Internettilbyderen kan hverken gi noen uttømmende, men kun spekulere om, begrunnelse for avgjørelsen, eller bistå abonnenten med eventuell videre prosess. Departementet bekrefter langt på vei dette selv når de i forslaget bekrefter at:

“Internettilbyderne er bare involvert i saken fordi de er i besittelse av den aktuelle informasjonen”⁹

Derimot vil en spesialisert organisasjon kunne besitte kunnskap og korrekt informasjon om avgjørelsen, og blant annet hvilke muligheter som foreligger til videre prosess for abonnenten.

I forbindelse med varsling, og eventuell oppfølging, av abonnenter som er utlevert vil det naturlig nok påløpe kostnader. I tråd med departementets eget utsagn om at *“Internettilbyderne er bare involvert i saken fordi de er i besittelse av den aktuelle informasjonen”¹⁰* bør alle kostnader dekkes av rettighetshaver og/eller det offentlige. En kostnadsmodell som også kan stimulere til at saker som opplagt ikke vil nå frem ikke blir brakt inn for beslutningsenheten er at rettighetshaver må betale et gebyr i forbindelse med krav om utlevering av identitet. Uansett om prosessen fullfinansieres av det offentlige eller om den finansieres helt eller delvis med gebyr er det viktig at internettilbyderne får dekket sine reelle kostnader. Full kostnadsdekning for

⁸ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 33, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

⁹ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 34, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

¹⁰ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 34, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

internettleverandørene kan være spesielt viktig for små internettilbydere.

IKT-Norge mener: *Det samme offentlige organet som tar avgjørelsen om at identitet skal utleveres må også ta seg av varsling, og eventuell oppfølging, av den som blir utlevert. Hovedregelen bør være at abonnenten varsles samtidig som identitet utleveres til en eller flere rettighetshavere. Internettilbyderne må få sine kostnader dekket, og en bør vurdere en finansieringsmodell for som betales av brukerne, dvs. rettighetshaverne.*

Blokkering av nettjenester

Blokkering slik det foreslås i høringsnotatet innebærer i realiteten å innføre sensur av internett i Norge, det er derfor meget bra at departementet legger opp til en restriktiv linje:

“Etter departementets oppfatning er pålegg om å hindre tilgang til nettsted en inngripende sanksjon, og hjemmelen bør av den grunn brukes med varsomhet og forbeholdes de mer alvorlige tilfellene.”¹¹

Blokkering av nettjenester for norske brukere slik det legges opp til i forslaget innebærer at 150-200 norske internettilbydere må være koordinert, høyst sannsynlig uten å ha vært involvert i saken. Det er urealistisk at samtlige norske internettilbydere skal involveres i hver enkelt sak som kan komme om blokkering. Derfor er det helt avgjørende at man - gjennom ansvarsfrihetsprinsippet eller på annet vis - sørger for at internettilbyderen ikke er ansvarlig for å oppsøke og kjenne til alle blokkeringsvedtak som kan være fattet.

Gitt dette, og andre, sakskomplekser er det grunn til å regne med at Norge i en eller annen form vil ende opp med et system for å sensurere brukeres tilgang til innhold på internett. Dermed er det hensiktsmessig å ta en bred tilnærming til spørsmålet om sensur: Man må finne ut hvordan beslutninger om sensur tas, av hvem, og så videre. Igjen er det grunn til å stille spørsmål ved om det er hensiktsmessig å innføre et særegent regime for krenkelser av opphavsrett all den tid Norge antagelig trenger et regime for både midlertidig og eventuelt permanent sensur.

Et sentralt spørsmål i denne sammenhengen, som med utlevering av identitet, er hvem som involveres i prosessen. Igjen foreslår departementet å gjøre internettilbydere til målet for søksmål. Det er vanskelig å lese forslaget annerledes enn at det er slik fordi det fremstår som en enklere løsning enn å gå etter den/de som leverer tjenesten som ønskes blokkert og/eller deres leverandører. Det er lett å få inntrykk av at departementet fremhever de norske internettleverandørene som mål for søksmål fordi det er enkelt. Enklere enn å finne mer passende, men muligens mer kompliserte, lovmessige løsninger for håndtere de som faktisk er involvert i krenkelsen.

Det er viktig å ha i minne hva departementet selv skriver: *“Internettilbyderne er bare involvert i saken fordi de er i besittelse av den aktuelle informasjonen”*. IKT-Norge finner det derfor underlig at departementet ikke har kommet med forslag som tar dette til følge. I denne sammenhengen burde departementet søkt å finne en løsning som forplikter internettilbyderne til å implementere blokkeringsvedtak uten at de forutgående må trekkes inn i et søksmål.

¹¹ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 59, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

Det er bra at departementet ser behovet for å finne løsninger som i minst mulig grad rammer tredjepart, i dette tilfellet internettilbyderne. IKT-Norge mener imidlertid at departementet burde lagt frem et forslag som innebærer at rettighetshaverne og beslutningsenheten i første omgang må rette en avgjørelse mot den som eier og/eller driver tjenesten. Så dennes tjenesteleverandører. Først dersom avgjørelse mot og henvendelser til tjenesten ikke når frem, kan det være aktuelt å vurdere om en avgjørelse om blokkering skal forplikte norske internettleverandører. Videre er det av stor betydning at internettleverandørene holdes ansvarsfri overfor alle for å lojalt følge opp avgjørelser.

Gjennomgående legger departementet opp til sak mot internettilbyderne fordi de antar det er vanskelig å komme i kontakt med den eller de som er ansvarlig for den påståtte krenkelsen. Det er ikke dokumentert, eller forsøkt dokumentert, at det skal være et problem å fjerne innhold fra tjenesten der krenkelsen skjer.

Eksempelvis er det ikke skissert muligheter for løsninger som innebærer at internasjonale tjenesteleverandører kan kreve påloggingsløsninger eller helt enkelt blokkere IP-adresser fra Norge. Videre inneholder ikke forslaget som nevnt noen krav til at rettighetshaver som mener seg krenket må forsøke relevante tiltak, som for eksempel kontakt med den aktuelle tjenesten, før en blokkeringsprosess kan påbegynnes.

Dersom det skal innføres nettsensur og blokkering av tilgang til internettbaserte tjenester i Norge er det avgjørende for både effektivitet, rettsikkerhet og treffsikkerhet å velge den mest hensiktsmessige metoden. Ved alle former for blokkering av internettsider og -tjenester vil det i realiteten være et valg som må baseres på konsekvenser for kostnadseffektivitet, personvern, ytringsfrihet og treffsikkerhet. Det er for eksempel avgjørende å unngå å krenke personvernet, utløse "falske positive" og store kostnader som ikke kan forsvares.

Ved en første gjennomgang vil det være naturlig å vurdere DNS-blokkering, IP-blokkering og DPI slik departementet gjør, og som meget kort kan beskrives som:

- DNS-blokkering vil være målrettet i den forstand at man kun blokkerer tilgangen til det aktuelle domenet.
- IP-blokkering er i de fleste tilfeller veldig lite målrettet fordi blokkering av IP vil innebære at samtlige tjenester på samme server / løsning kan bli blokkert uavhengig av om de har noen relasjon til tjenesten som skal blokkeres utover å ha samme leverandør.
- DPI-basert blokkering vil være en komplisert teknisk løsning, kan fort gi høye kostnader og kan ha betydelige personvern- og ytringsfrihetsutfordringer i den forstand at man da analyserer trafikken som går mellom to punkter.

Når egenskapene ved de tre kategoriene av blokkeringsmetoder settes mot hverandre, fremstår DNS-blokkering som det eneste alternativet det er tenkelig å kunne implementere. Det er derfor beklagelig at departementet konkluderer med at:

“Departementet ønsker ikke å ta stilling til hvilken teknologi som skal benyttes dersom internetttilbyderen pålegges blokkering.”¹²

IKT-Norge støtter at teknologivalg og blokkeringsløsning ikke skal nedfelles i lovverket, og vurderer at den eneste aktuelle og akseptable form for blokkering er DNS-blokkering. Vi oppfordrer på det sterkeste departementet til å bidra til at DNS-blokkering defineres som standard metode.

“Etter departementets vurdering er det mest naturlig at domstol eller forvaltningsmyndighet i sin behandling av saken på selvstendig grunnlag tar stilling til dette.”¹³

I en situasjon hvor blokkeringsmetode avgjøres i hvert enkelt tilfelle er det betydelig risiko for stadig skiftende løsninger, med betydelige negative konsekvenser for blant annet personvern, yttingsfrihet, kostnader, driftsstabilitet og kompleksitet. Videre vil valg av løsning ved hver avgjørelse redusere effektiviteten i beslutningsprosessen, og ikke minst vil det kunne føre til en dramatisk mye høyere kompleksitet i nettverkene og betydelig høyere kostnader for å implementere.

Dersom det skal være mulig å gjennomføre et effektivt blokkeringsregime for å sensurere nettjenester for norske brukere er det altså avgjørende at man i forbindelse med lovarbeidet presiserer at den eneste metoden som kan og skal benyttes er DNS-blokkering.

IKT-Norge mener: *at det må betydelig krenkelser og en meget grundig vurdering til før det kan være aktuelt å ta i bruk sensur som virkemiddel. Der et betydelig stykke utredningsarbeid som gjenstår for å finne en hensiktsmessig organisering av avgjørelse, informasjonsflyt etc. rundt krav om blokkering. Et lite og konkret eksempel er hvordan informasjon om blokkering og opphør av blokkering skal formidles. IKT-Norge deltar gjerne i et eventuelt arbeid rundt dette.*

I overskuelig fremtid vil det kun være aktuelt med DNS-blokkering, og at det er helt avgjørende at internettjenesteleverandørene ikke må ta de negative konsekvensene av at de lojalt følger opp forpliktelser ovenfor blokkeringsavgjørelser.

Beslutningsenhet

“En ordning med et eget organ for opphavsrettskrenkelser på Internett bygger videre på Personvernkommissjonens forslag. En slik ordning vil ikke minst kunne være hensiktsmessig for internetttilbyderne. Ved at en sak bringes inn for et eget organ, behøver ikke internetttilbyderne – som de rene videreformidlere av innholdet – selv å ta

¹² Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 56, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

¹³ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 56, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

*stilling til om innholdet som de overfører er lovlig eller ikke.*¹⁴

Videre sier departementet:

*“Departementet legger til grunn at det er mest aktuelt for rettighetshaveren å henvende seg til internetttilbyderen for å stoppe en krenkelse i tilfeller hvor nettstedet er etablert i utlandet. Spesielt i disse sakene antar departementet at behandling i et eget spesialorgan for opphavsrettskrenkelser på Internett for rettighetshaverne vil være mer smidig og mindre ressurskrevende enn å bringe saken inn for ordinære domstoler.”*¹⁵

Departementet sier: *“behandling i et eget spesialorgan for opphavsrettskrenkelser på Internett for rettighetshaverne”*¹⁶ og det er da grunn til å stille spørsmål ved hvilke vurderinger som er gjort som skulle lede til at internetttilbyderen i det hele tatt skal være involvert i vurderingen av og konklusjon på om det aktuelle innhold og tjeneste er en krenkelse av et omfang som kan utløse et beslutning om blokkering.

Departementet legger til grunn at avgjørelser skal fattes mot internetttilbydere, og sier:

*“I tillegg til internetttilbyderne – som avgjørelsen retter seg mot, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd bokstav e – vil nettstedet som eventuelle tiltak mot påståtte krenkelser skal rette seg mot, være å anse som part. Nettstedet skal derfor, i tillegg til internetttilbyderne, om mulig varsles om saken og gis anledning til å ivareta sine interesser. Prinsippet om kontradiksjon (rett til å bli hørt) gjelder dermed også for nettstedet.”*¹⁷

IKT-Norge støtter departementet når det foreslår den andre løsningen:

*“Den andre løsningen innebærer at internetttilbydere ikke må saksøkes, men at det gis regler om at de skal varsles om saken og adgangen til å tre inn i saken. Virkningen av at slikt varsel er gitt, er at dommen blir bindende for internetttilbydere uavhengig av om de velger å tre inn i saken. Dette forslaget tar utgangspunkt i ett av alternativene som ble vurdert (men ikke foreslått) av Tvistemålsutvalget. En slik regulering vil løse spørsmålet om rettskraft, samtidig som internetttilbyderne selv kan velge om de vil bli part i saken.”*¹⁸

Imidlertid mener vi det er grunn til å vurdere nøye hvordan en slik varslingsrutine skal

¹⁴ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 60, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

¹⁵ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 60, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

¹⁶ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 60, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

¹⁷ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 63, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

¹⁸ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 69, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

håndteres, og om det er hensiktsmessig at internettleverandørene varsles for å kunne tre inn i en pågående sak som normalt involverer tre andre parter: rettighetshaver, krenker og beslutningsenhet. Som tidligere gjort rede for, mener IKT-Norge at internettilybyderen ikke er del prosessen for å løse konflikten mellom krenkeren og den som er krenket.

IKT-Norge mener: *at avgjørelsene uten unntak må rettes mot den eller de som foretar krenkelsen, ikke mot internettilybyderen. Om det er nødvendig å forplikte internettjenesteleverandørene bør departementet søke å finne annen løsning for dette.*

Spørsmål rundt en spesialisert organisasjon, frittstående eller som en del av Medietilsynet, må utredes ytterligere. Imidlertid er det klart at det er god grunn til å vurdere domstolsbehandling av både utlevering av identitet og blokkering. Samtidig er det grunn til å anta at en spesialisert organisasjon, finansert av det offentlige eller gebyr, vil kunne være effektiv og inneha nødvendig kompetanse. IKT-Norge vil komme tilbake til dette senere i det videre arbeidet.

Kostnader for blokkering

Hvilke kostnader som påløper for implementering av blokkering er helt avhengig av hvilke løsninger som velges på alle ledd i hele kjeden fra manuell eller automatisert varsling av ny eller heving av blokkering til hvilken eller hvilke blokkeringsmetoder som skal benyttes.

IKT-Norge finner det merkelig at departementet først sier det ikke ønsker å anbefale og/eller ha synspunkt på valg av blokkeringsmetode, og deretter følger det opp med å anta at kostnadene vil være beskjedne.

“Departementet ønsker ikke å ta stilling til hvilken teknologi som skal benyttes dersom internettilybyderen pålegges blokkering.”¹⁹

noe som ikke henger sammen med:

“Departementet antar at kostnadene som oppstår ved et eventuelt pålegg om blokkering er relativt moderate. Selv om internettilybyderne ikke skulle ha noen egeninteresse i å blokkere for det ulovlige innholdet, vil likevel blokkeringskostnadene være en påregnelig følge av å drive slik virksomhet. Departementet foreslår derfor at tilbyderne bærer kostnadene knyttet til oppfyllelse av pålegget.”²⁰

så departementet videre i “5 Økonomiske og administrative konsekvenser”²¹ sier:

¹⁹ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 56, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

²⁰ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 56, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

²¹ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 77, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

“Pålegg om blokkering og sletting av ulovlige nettsider vil gi internetttilbyderne økte kostnader. Departementet legger imidlertid til grunn at kostnadene ved å gjennomføre et pålegg, enten det er blokkering eller sletting, er relativt beskjedne. Departementet antar også at disse sanksjonsformene ikke skal benyttes i stor utstrekning, men kun i de mer alvorlige tilfellene. På denne bakgrunn antas det at kostnadene ved gjennomføring av disse påleggene ikke vil belaste tilbyderne i særlig grad.”²²

IKT-Norge mener: Kostnadene for å gjennomføre blokkeringen kan bli betydelige, og det i høyeste grad er urimelig at norske internettleverandører og deres kunder, de norske borgerne, skal ta regningen for å løse en konflikt om krenkelser av opphavsretten de selv ikke er del av. Det følger av høringsforslaget at det er så mye uavklart rundt metoder, kostnader etc. at den eneste mulige løsning er at kostnadene dekkes av de som ønsker blokkeringen.

Informasjon til nettbruker om blokkering

Dersom netjtjenester blir blokkert av internettjenesteleverandørene er det i praksis to muligheter for å håndtere at brukeren ikke kommer frem til tjenesten hun søker.

- Alternativ 1: DNS konfigureres slik at programvaren brukerne benytter gir opp å finne netjtjenesten.
- Alternativ 2: DNS konfigureres til å sende brukeren til en informasjonsside lignende slik det gjøres med overgrepfilteret (se bilde).

The screenshot shows a warning page from the Norwegian Police (POLITIET) and KRIPOS. The main heading is "Stopp!". The text informs users that their computer may be used to distribute child sexual abuse material (CSAM) without their knowledge, which is a criminal offense under §204a of the Penal Code. It advises users to contact KRIPOS if they have any concerns. A small inset image shows a "KRIPOS TIPSMOTTAK" (KRIPOS Tip Reporting) button with the URL tips.kripos.no. At the bottom, there is a small text block about the Child Sexual Abuse Anti-Distribution Filter (CSAADF) project.

IKT-Norge anbefaler på det sterkeste alternativ 2 av to årsaker: 1) Det er hensiktsmessig å gi brukeren informasjon om hvorfor tjenesten hun forsøker å nå ikke er tilgjengelig og 2) dersom denne informasjonen ikke gis vil det erfaringsmessig utløse mange brukerstøttehenvendelser til internettjenesteleverandørene fra brukere som tror det er noe galt med eget utstyr eller internettjenesteleverandørens nettverk.

²² Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 77, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

Informasjonsside bør være driftet av beslutningsenheten slik at alle berørte internettjenesteleverandører kan styre alle brukere til denne informasjonen dersom de forsøker å nå en netttjeneste som er blokkert. Brukerne bør få tilgang til informasjon om hvorfor tjenesten de forsøker å nå er blokkert, hvem de skal kontakte dersom de mener det er en urettmessig blokkering, etc. Det av stor betydning at brukeren blir tilstrekkelig informert om de ikke skal kontakte internettjenesteleverandørene om blokkeringen.

IKT-Norge mener: *Det må etableres en stoppside i regi av beslutningsenheten som brukerne ledes til i forbindelse med vært enkelt blokkeringsvedtak hvor det tydelig fremgår hvorfor brukeren havner der, hvem som har tatt beslutningen, og på hvilket grunnlag.*

Utsendelse av varselbrev

Utsendelse av varselbrev omtales gjerne som et mykt tiltak uten negative konsekvenser for personvernet av forskjellige rettighetshaverorganisasjoner, slik departementet oppsummerer i høringsnotatet:

“Det som særlig har blitt fremholdt som argumenter for slike ordninger, er at det representerer et mykere alternativ til en rettslig forfølgning. Abonnementene gis mulighet til å rydde opp uten at identiteten deres avsløres overfor rettighetshaverne, og en slik ordning vil i tillegg kunne være ressursbesparende.”²³

Dette er nok bare en delvis beskrivelse av virkeligheten, og som departementet korrekt beskriver:

“Hvis internettilbyderen skal ha ansvar for opprettelsen av et ”varselregister”, vil dette reise personvernspørsmål.”²⁴

IKT-Norge støtter departementet fullt ut, og opplever at høringsnotatet er på linje med IKT-Norges posisjon i debatter de siste årene der departementet skriver:

“At rettighetshaverne får direkte tilgang til abonnentenes identitet for opprettelsen av et slikt register, er etter departementets syn en uaktuell løsning. Som nevnt mener departementet at spørsmålet om utlevering av identitet bør bygge på en domstolsavgjørelse.”²⁵

IKT-Norge støtter også vurderingene som er gjort om personvern og kostnader:

“De personvernmessige innvendingene vil kanskje bli redusert hvis det er et offentlig

²³ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 73, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

²⁴ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 76, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

²⁵ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 76, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

organ som har registeret, men en slik løsning vil innebære at personopplysninger må behandles av flere. Det er også grunn til å nevne at registreringen og utsendelsen av brev antas å medføre ikke ubetydelige kostnader.”²⁶

som sammen med:

“I tillegg oppstår spørsmål om hvordan rettssikkerheten til den enkelte abonnent som mottar slike brev kan ivaretas. En abonnent som mottar et slikt brev vil kunne ha behov for å uttale seg om saken. Vedkommende kan imidlertid ikke henvende seg til rettighetshaverne uten å avsløre sin identitet, og det er vanskelig å se for seg at internetttilbyderen kan tildeles noe ansvar for å vurdere klager fra abonnentene.”²⁷

viser at dersom det skal være aktuelt med en varselbrevordning i Norge vil den måtte være i regi av det offentlige, og finansiert av rettighetshaverne eller skattebetalerne. Det er avgjørende for personvernet at hverken rettighetshaverne får utlevert identitet eller at internetttilbyderen får innsyn i beskyldningene fra rettighetshaverne. Skal dette la seg gjøre, betyr det i praksis at rettighetshavere vil måtte gå til et offentlig organ med eventuell dokumentasjon på krenkelser. Etter en kvalifisert vurdering av dokumentasjonen vil så denne offentlige beslutningsenheten måtte be om å få utlevert identitet fra internetttilbyderen. Den offentlige etaten vil så kunne sende brev, vedlikeholde register over brevutsendelser og hvem de er gått til, bistå mottakerene av brevene og ivareta retten til kontradiksjon.

Som beskrevet over vil utsendelse av varselbrev i realiteten måtte lede til oppbygging av en betydelig offentlig etat. Denne etaten vil blant annet måtte opprette og drifte et slags strafferegister med bredbåndsabonnenter basert på påstander fra rettighetshavere om opphavsrettskrenkelser. Videre er det grunn til å stille spørsmål ved både gjennomføringsmulighet og effekt av en slik ordning slik departementet gjør:

“Det knytter seg også usikkerhet til effekten av en slik ordning. Selv om brevordninger er foreslått i noen land, er det få som ennå har gjennomført og sett virkningen av dette”²⁸

IKT-Norge mener: *Departementet gjør rett i å ikke foreslå utsendelse av varselbrev, blant annet på grunn av betydelige utfordringer for personvern og betydelige kostnader.*

IKT-Norge oppfatter at flere av forslagene i høringsnotatet trenger ytterligere utredning, eksempelvis vil det måtte gjøres et betydelig utrednings- og implementeringsarbeid i forbindelse med eventuell etablering av en beslutningsenhet eller et spesialorgan. Både for håndtering av forespørsler fra rettighetshavere om både identitet og blokkering av nettjenester, men også for å etablere alt av nødvendige rutiner, reguleringer etc. for å sikre personvern og rettssikkerheten til alle involverte parter, herunder internettjenesteleverandører dersom de blir pålagt en rolle og oppgaver.

²⁶ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 76, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

²⁷ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 76, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

²⁸ Høringsnotat: Endringer i åndsverkloven (tiltak mot ulovlig fildeling og andre krenkelser av opphavsrett m.m. på Internett, side 76, http://www.regjeringen.no/pages/16468635/Horingsnotat_2011.pdf

IKT-Norge står til disposisjon for departementet, og forventer å ta del i det videre arbeidet med dette sakskomplekset.

Torgeir Waterhouse
Direktør internett og nye medier
IKT-Norge